

Zápis ze 4. jednání Komise pro spravedlivé důchody (dále jen „KSD“, popř. „komise“)
konaného dne 24. května 2019

Přítomni: viz prezenční listina v příloze.

- I. Předsedkyně představila program jednání a upozornila na harmonogram rozdaný členům KSD:
 1. Pokračování diskuse o sdílení důchodových nároků.
 2. Zahájení diskuse o náročných profesích, poté přestávka.
 3. Zahájení diskuse o III. pilíři.
 4. Zvýšení vyplácených důchodů při dosažení 80 let věku, popř. po 25 letech od dosažení důchodového věku, pokud zbude časový prostor.

Ad 1. (Sdílení důchodových nároků)

Předsedkyně krátce okomentovala prezentační podklady, ve kterých byly v souladu se závěry 3. jednání KSD rozpracovány varianty 2 (sdílení doby pojištění a vyměřovacího základu) a 3 (sdílení pouze vyměřovacího základu) a seznámila s modifikací varianty 2 – variantou 2A, která byla doplněna i sdílením vyloučených dob. Zdůraznila, že všechny varianty jsou na bázi dobrovolnosti.

V diskusi vystoupili:

p. Vystrčil – není zřejmé, kolik by to stálo;

p. Hutař – koncept nevhodný pro pečující osoby, u kterých se zpravidla manželství rozpadá a na péči zůstane sama (obvykle) matka (vysvětleno – k jejich zajištění by měl sloužit již komisí doporučený koncept vyměřovacích základů);

p. Šlapák – vyslovil pochybnosti o smyslu sdílení za situace, kdy se plánuje zavádět vyměřovací základ za dobu péče (vysvětleno – vyměřovací základ za ND se bude týkat jen péče o závislé osoby);

p. Jahoda – zdůraznil, že varianta 3 je někdy nevýhodná i z hlediska součtu pro dvojici;

p. Hampl – domníval se, že dosazování vyměřovacích základů za dobu péče se bude týkat i osob pečujících o děti (vysvětleno ministryní s důrazem na to, že péči o děti a o závislé osoby věcně srovnávat nelze);

p. Vystrčil – poukázal na to, že pokud má být institut sdílení dobrovolný a zároveň přerušitelný, nebude příliš chránit slabší ze sdílejícího páru a není jasné, jak by to mělo fungovat;

p. Dolejš – považuje návrh za okrajový, konstatuje, že ocenění (nikoli „pouhé“ přerozdělení) vytváří další náklady systému bez adekvátního finančního krytí; z předložených variant je nejméně riziková varianta 2A;

p. Bauer – jde o dílčí, kosmetické opatření; kromě toho je rozdíl mezi základním konceptem předneseným na Koaliční radě a následným paragrafovým zněním;

p. Martínek – řešení je složité jak administrativně, tak pro pochopení za strany pojištěnců; dal by přednost sdílení dob, ale na této variantě se komise neshodla;

p. Bílková – pokud by došlo k zavedení sdílení, pak by bylo vhodné uvažovat o zrušení pozůstalostních důchodů;

p. Hampl - pozůstalostní důchody jsou i tak opodstatněné, protože nahrazují ztrátu příjmu jednoho z partnerů;

p. Krebs – koncept sdílení je příliš složitý.

Předsedkyně zahájila hlasování o variantách 2A a 3, z pléna zazněl požadavek, aby se hlasovalo i o tom, že nemá být toto téma dále rozpracovááno.

- Pro variantu 2A 9 hlasů
- Pro variantu 3 2 hlasy
- Pro návrh „sdílení dále nerozpracovávat“ 16 hlasů

Ad 2. (Náročné profese)

Předsedkyně při komentáři k prezentačním podkladům krátce charakterizovala důvody pro předložení tohoto tématu a otázky, ke kterým je třeba, aby se KSD vyjádřila. Zdůraznila, že jde o otevření tohoto tématu a zjištění názorů členů KSD.

V diskusi vystoupili:

p. Martínek – připomněl návrh Pirátů na vytvoření Národního penzijního fondu, který již byl zaslán předsedkyni a který by mohl být využitelný i pro řešení náročných profesí;

p. Pernes – požádal, aby se diskutoval i návrh p. Samka, který rozeslal všem členům mailem, tj. řešení v rámci I. pilíře;

předsedkyně – návrh měl být dle Jednacího řádu KSD zaslán jí, aby zajistila stanovisko MPSV, nikoli rozesílán všem členům;

p. Samek – navrhuje, jak reálně zajistit povinnost vyplývající pro ČR z mezinárodních závazků (úmluva MOP č. 128, čl. 15 odst. 3), a to např. odbouráním sankce za předčasný odchod do starobního důchodu pro vybraný okruh osob; dobrovolná účast zaměstnavatelů na II. pilíři se celosvětově ukazuje jako nefunkční, proto ji ve Švýcarsku, Nizozemsku a Chile zavedli jako povinnou (v Chile je plnění dofinancováno u velké části pojištěnců z čistých příjmů státního rozpočtu);

p. Bílková – je proti řešení v rámci I. pilíře, neboť v návrhu p. Samka chybí účast zaměstnavatelů na financování uvažovaných vícenákladů a předpokládá se, že náklady ponese jen stát;

p. Martínek – dobrovolnost by spočívala ve výši příspěvku;

p. Hejduková – nikdo neříká, že zaměstnavatelé se nechtějí na financování „plnění z titulu náročných profesí“ podílet, diskutujeme však o zúžení okruhu oprávněných. Lze konstatovat, že obecně není důvěra v penzijní fondy; přitom *de facto* by šlo o participaci na rozdílu mezi předčasným a řádným starobním důchodem. Pro organizace zaměstnavatelů je nepřijatelné hlasovat o variantách, pokud nejsou vymezeny základní prvky; lze jen poznamenat, že pokud nebude stanovena povinnost, nemá (jakýkoliv návrh řešení) naději na reálný úspěch;

p. Dolejš – u vybraných profesí by měl být postup povinný – pak tedy „vypadne“ kolektivní vyjednávání; je jen k diskusi, zda to mají administrovat stávající fondy nebo garantovat stát; preferuje garanci státu s tím, že pak není rozhodné, zda bude financování fondové nebo v rámci NDC odděleného od I. pilíře (aby jej „neodsával“);

p. Pernes – zrušení pracovních kategorií bylo chybné a my to teď musíme napravit; přitom zdravotní vymezení nestačí, neboť riziko je jen část pracovní opotřebovanosti. Obrovský problém jsou předčasné důchody – je třeba udělat analýzu za 5 až 10 let týkající se důvodů odchodu do předčasných starobních důchodů;

předsedkyně promítla několik slidů (které nebyly v podkladech pro 4. jednání KSD), z nichž mj. vyplývá, že největším podíl na odchodu do předčasného starobního důchodu (40 %) má výpověď ze strany zaměstnavatele a pouze 17 % připadá na důvody zdravotní a slidy s věkovým rozdělením vybraných profesí, které ilustrovaly rozdíly v zaměstnanosti seniorů v různých profesích;

p. Hejduková potvrdila, že šlo o data, která zadal Svaz průmyslu a dopravy;

ministerně doplnila, že na příští jednání budou statistiky okomentovány ohledně zdroje;

p. Šlapák upozornil, že ze zahraničí je známo, že okruh náročných profesí se vždy postupně rozšiřuje; přitom povinností zaměstnavatelů v diskutované oblasti má být z hlediska Úmluvy MOP č. 128 především vytváření zdravotně nezávadných pracovních podmínek;

předsedkyně pak vyzvala zástupce politických stran k vyjádření, jakým směrem by se další fáze diskuse o náročných profesích měla zaměřit;

p. Martínek připomněl návrh na zřízení Národního penzijního fondu; jinak u 3. varianty by hlasoval pro povinnou účast zaměstnanců, ovšem z finančních prostředků zaměstnavatelů;

p. Dolejš konstatoval, že pokud by nešlo o předčasný starobní důchod bez sankcí, ale o stálou platbu, je třeba nejprve vymežit zúžený okruh oprávněných, poté způsob financování (nepochybně včetně míry a obhospodařování) a posléze formu kontroly ze strany státu;

p. Bauer uvedl, že není schopen hlasovat o materiálu jako celku, protože je rozporuplný, a že je nejdříve potřebné diskutovat, kdo ponese náklady, tj. zda zaměstnavatelé, stát nebo určitá kombinace těchto plátců;

p. Sklenák se vyjádřil, že v okruhu oprávněných by měli být ti, kdo vykonávají profese zařazené do 3. a 4. kategorie podle kategorizace prací vymezené v zákoně č. 258/2000 Sb. a zabezpečení by patřilo do III. pilíře s povinnou účastí zaměstnavatelů;

p. Maxová připomněla, že v nedávné minulosti vytvořená pracovní skupina (MF, MPSV, MZd a politici) ztroskotala na dilematu „povolání – pracovní pozice“; na povinném financování by se měli podílet zaměstnanci, zaměstnavatelé i stát; je však třeba nejprve vymežit povolání či pozice, ovšem doporučuje nikoli podle kategorizací rizik, nýbrž na základě studií, byť by jejich vypracování trvalo 2-3 roky, a teprve pak řešit financování;

p. Golasowská – vytipování profesí bylo slíbeno již na prvním zasedání KSD (již urgovala na MZd); ze strany zaměstnavatelů by měla být platba (pojistného) povinná, ze strany zaměstnanců dobrovolná; ovšem – nebude-li znám okruh profesí, neví se, co to bude stát;

p. Š.Jelínková se kloní k dobrovolnému financování ze strany zaměstnanců;

p. Vystrčil doporučuje především vymezení profesí ze strany MZd za spolupráce MPSV, pak odhad nákladů a nakonec způsob financování;

p. Adámek se s tím ztotožňuje a připomíná další dva návrhy, tj. z Pirátské strany (zřízení Národního penzijního fondu) a p. Samka;

p. Hilšer souhlasí s p. Adámkem a poznamenává, že vymezení okruhu profesí je natolik odborná otázka, že je jistě nemůže vytvořit KSD;

p. Bauer doporučil diskutovat návrh p. Samka;

předsedkyně uzavřela dosavadní část diskuse, že

1. je třeba dále rozpracovat okruh profesí;
2. je třeba vypracovat oponentní studii vůči návrhu p. Samka;
3. klíčová je otázka, zda řešit kategorie (viz zákon č. 258/2000 Sb.) všechny nebo jen některé;

p. Hutař připomněl, že pracovní kategorie byly dříve uvedeny v prováděcích předpisech;

p. Dryml doporučil vypracovat finanční analýzu s dopady pro zaměstnavatele, pro stát a pro I. pilíř;

předsedkyně přislíbila, že velmi hrubý dopad bude kvantifikován.

Ad 3. (III. pilíř)

Po přestávce byla zahájena 1. část diskuse o III. pilíři; předsedkyně zdůraznila, že jde o úvod do tématu, že se neočekává hlasování, ale vyjádření politických stran ano. Po rekapitulaci podkladových prezentací vymezila témata pro pokračování v diskusi na příštím jednání:

- a) státní účastnický penzijní fond (dále jen „SÚPF“);
- b) přechod ze stávajících PF do SÚPF;
- c) revize poplatků;

a vyzvala politiky k vyjádření k dalším směrům diskuse.

P. Martínek doporučil SÚPF jako alternativu ke stávajícím PF, tj. formu transformovaného fondu se zárukou státu;

p. Dolejš uvedl, že důvěra ve III. pilíř je ovlivněna vysokou mírou spoléhání se na I. pilíř; přitom důvěryhodnost kapitálového trhu se nedá měnit, pokud jsou nízké výnosy, přičemž samozřejmě platí, že čím vyšší výnos nad inflaci, tím větší riziko; k úvaze o zvýšení státního příspěvku podotkl, že příliš finančních prostředků nebude, a proto je třeba posoudit, zda jsou dobře nastaveny daňové úlevy; účastnické fondy jsou s vyšším potenciálem výnosu, ale bez garance jsou rizikové;

p. Bauer zdůraznil, že III. pilíř je pouze doplňkové spoření; buď je třeba do financování „nalít cizí“ peníze, nebo bude jeho role s nízkými výnosy-nevýnosy stále stejná a význam neporoste; lze tedy diskutovat o zainteresování zaměstnavatelů;

p. Golasowská upozornila, že řada občanů nemá, z čeho by spořila;

p. Sklenák konstatoval, že III. pilíř nefunguje – měl být nástrojem ke zvýšení příjmů v důchodu, ale nízkopříjmové skupiny nemají prostředky a naopak vysokopříjmové řeší své zabezpečení jinými finančními nástroji; III. pilíř není třeba rušit, ale stav je neudržitelný, a proto by do toho měl vstoupit stát a zvýšit efektivitu;

p. Maxová nesouhlasí s tím, že III. pilíř není efektivní – viz výše vyplácených plnění (ve slidech);

p. Š. Jelinková zdůrazňuje, že III. pilíř okrajový je, ale je otázka zda jej lze vylepšit; rušit jej nedoporučuje, ale efektivita (vzhledem k převaze jednorázových výběrů) je pochybná;

p. Vystrčil podotkl, že bychom měli řešit problémy těch, kteří budou mít jednu při nezměněném systému velmi nízké důchody a že ve třetím pilíři spoří celá řada lidí, která by i bez III. pilíře svou situaci v důchodu zvládla, takže diskuse o něm je zbytečná, neboť jsou důležitější věci k projednávání;

p. Koliba doporučil zvýšit finanční gramotnost obyvatelstva, počínaje výukou ve školách;

p. Kubátová, pracovnice odboru finanční trhy II MF, upozornila, že v materiálu jsou dílčí nepřesnosti a že se zabývají častými stížnostmi na nízké či záporné výnosy vyplývajícími z nepochopení fungování investování ve III. pilíři;

p. Králík, pracovník odd. kapitálového trhu MF, uvedl, že existuje vládou schválená (14. 3. 2019) koncepce; t. č. jsou zvýhodněné penzijní fondy a životní pojištění, ale chtějí zvýhodnit i investiční fondy – neplánuje se pro ně ovšem přímá státní podpora, nýbrž daňové zvýhodnění; kromě toho se zvažuje pro penzijní společnosti zvýšení motivace, např. vyšší podpora úložky přesahující 1000 Kč;

p. Vostatek upozornil, že III. pilíř je v katastrofálním stavu; jako příklad uvedl, že v roce 2017 byl výnos pro účastníky **minus** 1,9 %, zatímco pro PF **plus** 15,6 %; reforma je tedy nutná (svou prezentaci má připravenou) – přitom III. pilíř nefunguje nikde ve světě;

p. Špičák se dotázal, proč nejsou přítomni zástupci PF a p. předsedkyně odpověděla, že nejsou členy KSD.

Předsedkyně uzavřela jednání s tím, že další zasedání bude 21. nebo 28. června (termín bude sdělen obratem) a hlavním tématem bude pokračování diskuse o III. pilíři (a to již ve scénářích).

Zapsal: Voříšek